

PRÓBA CHARAKTERYSTYKI PRZYDATNOŚCI ODMIAN
KRAJOWYCH TRAW I MOTYLKOWATYCH PASTEWNYCH
DLA TRWAŁYCH ŁĄK I PASTWISK WOJ. OLSZTYŃSKIEGO

ATTEMPT OF USEFULNESS DETERMINATION OF HOME VARIETIES OF
GRASSES AND LEGUMES FOR PERMANENT GRASSLANDS IN THE
PROVINCE OF OLSZTYN

ПОПЫТКА ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПРИГОДНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ СОРТОВ
ЗЛАКОВ И БОБОВЫХ ДЛЯ ПОСТОЯННЫХ ЛУГОВ И ПАСТВИЩ
ОЛЬШТЫНСКОГО ВОЕВОДСТВА

JERZY CZARNOCKI

Opracowanie pod w/w tytułem przedstawia charakterystykę przydatności gatunków i odmian nadających się na trwałe użytki zielone naszego regionu z pominięciem doboru gatunków i odmian przydatnych na krótkotrwałe użytki zielone. Jako kryteria oceny odmian przyjęto plony zielonej masy, zawartość białka i włókna surowego, mrozoodporność i trwałość odmiany. Specjalizacja odmian traw i motylkowatych odpowiednich na użytki zielone przyjęta w zachodniej Europie, preferująca małą trwałość odmiany (1—2 lata), wysoki plon zielonej masy w tym czasie, wyrównanie faz rozwojowych słuszne przy użytkowaniu odmian na gruntach ornych nie jest do przyjęcia w warunkach woj. olsztyńskiego do obsiewu trwałych łąk i pastwisk. Region ten, charakteryzujący się ostrą, często prawie bezśnieżną zimą, silnie falistym terenem, dużą amplitudą wahań temperatury w okresie dobowym na przedwiośniu i wczesną wiosną osiągającą niejednokrotnie 25°C i więcej, o przymrozkach występujących często nawet w czerwcu (co miało miejsce np. w Bęsi w dniu 13.VI.1962 r.). Zauważa się poza tym duże różnice w długości zimy, temperatur rocznych, temperatury stycznia, lipca oraz sumy rocznych opadów.

Czynniki klimatyczne regionu jak wykazały prowadzone⁵ doświadczenia i obserwacje, powodują niejednokrotnie nawet całkowite wypadanie poszczególnych odmian, lub znaczne ich osłabienie.

Doświadczenia i obserwacje prowadzono w trzech różnych pod wzglę-

dem klimatycznym i glebowym punktach regionu, a mianowicie: w Bałcynach — Lipowie (pow. Ostróda), Bartążku (pow. Olsztyn), i Bęsi (pow. Biskupiec Reszelski). Punkty te charakteryzują następujące dane klimatyczne:

Charakterystyka klimatu (średnie wieloletnie)	Bałcyny-Lipowo Zlewnia Wisły (Zlewnia Drwęcy)	Bartążek Zlewnia Łyny	Bęsia Zlewnia Łyny
Ilość dni wegetacji	210	196	187
Ilość dni zimy	95	105	119
Średnia temperatura roczna	+7,7°C	+6,5°C	+5,8°C
Średnia temperatura stycznia	-2,2°C	-3,9°C	-4,8°C
Średnia temperatura lipca	+18,0°C	+17,2°C	+16,3°C
Suma rocznych opadów w mm	550	609	650—700

Analiza materiałów wyjściowych użytych do wyhodowania badanych odmian wykazała, że 14% materiałów wyjściowych wzięto z nasion handlowych nieznanego pochodzenia, 6% nasion uzyskano z innych odmian używając je do dalszej selekcji, 33% wzięto z dziko rosnących roślin w ostrych warunkach klimatycznych, tak w obrębie kraju jak i w krajach ościennych. Dla celów porównawczych wzięto do doświadczeń pewną ilość odmian pochodzących z ZSRR, Czechosłowacji i Niemiec.

Uwzględniając uprzednio wspomniane kryteria oceny odmian otrzymano następujące uszeregowanie odmian w zależności od pochodzenia materiałów wyjściowych wziętych do hodowli:

Pochodzenie mat. wyjśc. wziętego do hodowli	odmian o zimotrwałości			odmian o wydajności ziel. masy		
	b. dobrej	dobrej	niskiej	b. dobrej	dobrej	niskiej
Nasiona handlowe	42	0	58	28	14	58
Z innych odmian	33	33	34	66	0	34
Z dziko rosnących roślin w łagodnych war. klimatycz.	31	25	44	44	31	25
Z dziko rosnących roślin w ostrych war. klimatycznych	78	22	0	83	23	4
Odmiany zagraniczne dla porównania	15	20	65	10	15	65

Wyniki obserwacji pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

1. Materiał wyjściowy do hodowli odmian należy brać z dziko rosnących roślin w ostrych warunkach klimatycznych.

2. Z innych cech należy uwzględnić w wysokim stopniu odporność na duże wahania temperatur w okresie dobowym na przedwiośniu i wczesną wiosną, długotrwałość roślin, przystosowanie faz rozwojowych roślin do warunków województwa.

Wobec małej przydatności badanych motylkowatych, do chwili wyhodowania odpowiednich odmian stosować koniczyny pochodzenia miejscowego z powiatu suwalskiego, zaś komonicę błotną z materiałów miejscowych, pochodzących z woj. olsztyńskiego, a hodowaną przez Katedrę Uprawy Łąk i Pastwisk WSR Olsztyn.

Wstępne zestawienie odmian podanych dla terenu woj. olsztyńskiego przedstawia się następująco:

L. p.	Nazwa gatunku	Nazwa odmiany	Produkcja nasion w województwie
1.	Wiechlina łąkowa	puławska pastwiskowa	Olsztyn
2.	Wiechlina łąkowa	puławska kośna	Olsztyn
3.	Kostrzewa łąkowa	brudzyńska	Olsztyn
4.	Tymotka łąkowa	puławska	Olsztyn
5.	Kupkówka pospolita	brudzyńska	Olsztyn
6.	Stokłosa bezostna	brudzyńska	Olsztyn
7.	Wyczyniec łąkowy	brudzyński	Olsztyn
8.	Mietlica biaława	brudzyńska	Białystok
9.	Wiechlina błotna	puławska nr 2	Białystok
10.	Mozga trzciniowata	puławska	Gdańsk
11.	Kostrzewa czerwona rozłogowa	brudzyńska	Olsztyn
12.	Życica trwała	puławska	Olsztyn
13.	Kostrzewa trzciniowata	brudzyńska	Olsztyn
14.	Rajgras wyniosły	brudzyński	Bydgoszcz
15.	Beckmania robaczkowata	brudzyńska	Gdańsk
16.	Komonica zwyczajna	puławska	Olsztyn

STRESZCZENIE

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że materiały wyjściowe dla otrzymania odpowiednich dla warunków woj. olsztyńskiego odmian powinny odpowiadać następującym właściwościom:

1. Pochodzić tylko z dziko rosnących roślin w ostrych warunkach klimatycznych.

2. Muszą być odporne na duże wahania dobowe temperatur na przedwiośniu i wczesną wiosną, zaś ich fazy rozwojowe muszą być dostosowane do warunków regionu.

Do czasu wyhodowania odpowiednich odmian nasiona koniczyn brać z materiałów miejscowych powiatu suwalskiego, zaś koniczycy błotnej z materiałów miejscowych województwa olsztyńskiego.